

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA
I TETRAPLEGIČARA

PROSINAC 2001.

GOD. I BROJ 3

GLASILO HUPT

Cijenjeni,

G-HUPT je ponovo u vašim rukama. Kao segment našeg udruživanja, nadam se, postaje spona između nas koji u zajedništvo ugrađujemo dio sebe, naravno – svatko na svoj način i sukladno svojim sposobnostima ili interesima, koje prepoznajemo kao zajedničke. I zato ne oklijevajte: uključite se, pridružite se, čak i kritizirajte – samo ne budite ravnodušni! Posla je mnogo i premnogo, poslenika premalo.

Znam da sve to znate, znam da ste svjesni kako se združenim rukama može odraditi više posla i znam da vjerujete da ni Rim nije stvoren za dan (izreka glasi: »Roma non è fatta per un giorno«). Uostalom, ugledajmo se na naše kolege u Europi kojoj stremimo; ni njima nitko ništa nije dao kao na tanjuru. Jasno je da uspoređivanju nema mjesta, jer je uspoređivanje gotovo u pravilu i porazno i negativno. Napokon, nama doista ne cvjetaju ruže i nitko nas ne mazi. Međutim, svakim danom sve više osoba s paraplegijom, ali i s tetraplegijom, završavaju fakultete, rade, voze automobile, rađaju djecu i nose se s brigom za potomstvo.

Život je neprocjenjiv, neponovljiv, itekako smislen... Eto, s ovim skromnim mislima zatičem se pred vama i pred božićnonovogodišnjim, duboko tradicijski uvriježenim životnim potrebama da se podijeli radost življenja te da si uzajamno poželimo, iskreno i bez zadržke, da u 2002. godinu uđemo što ambicioznije, bez obzira što nam je materijalna osnova optimizma nerijetko izam do izma.

Sretno kroz 2002. godinu!

t i h o

---

*Upalimo svoje svjetiljke
na betlehemskoj zvijezdi
i pođimo u tišini kroz noć.
Ne moramo se neprestano pitati
hoće li to otjerati svu tamu.*

GLASILO HUPT

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA

SADRŽAJ

- 2 Riječ urednika
- 4 Božićnonovogodišnje čestitke
- 4 Čestitka Božani
- 5 t i h o: Razgovor s dr. Jelićem
- 10 t i h o: U posjeti kod prijatelja Željka
- 12 tim: Pripreme putovanja u Rim
- 12 tim: Barijere naše svakidašnje
- 14 Dopis HZZO-a + komentar
- 15 A. Slonjšak: Anкета pri radnom vikendu
- 16 Ana Slonjšak: Majmun pomagač
- 17 t i h o: Majmun ili robot – neupitna upitost
- 18 Bukovac: Radni vikend u Selcu
- 19 M. Knežević: Kratke vijesti
- 21 Dr. M. Jakšić: Bol u ramenu
- 25 Radovi slikarske radionice
- 26 J. Zdvorák: Prezentacija HUPT-ovih web stranica
- 27 M. Knežević: Važne obavijesti za članove
- 28 tim: Okrutnost, glupost ili neinformiranost

Izdavač: HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA
Zagreb, Park prijateljstva 1, tel/fax 38 31 195 • e-mail: hupt99@yahoo.com
žiro račun 30105-678-115499 • registarski broj 00001365
ISSN 1332-9871 www.hupt.hr

Glavni i odgovorni urednik: Tihomir Perhat
Priprema i unos teksta: Manda Knežević i Tihomir Perhat
Grafičko oblikovanje: Marijan Osman
Tisak: KRATIS, Zagreb

Čestitka članovima

Blagoslovljen Božić i svi nadolazeći blagdani. Puno zdravlja i osobnog zadovoljstva. Puno snage za raznorazne borbe koje ćete osobno izvoštiti ili ćemo ih zajednički morati voditi u 2002. godini. Čestitke za nadolazeće blagdane upućujemo također Vašim obiteljima.

*Predsjednica HUPJ-a
Manda Knežević*

Čestitka suradnicima i prijateljima

Blagoslovljen Božić te puno zdravlja i svakog dobra u Novoj godini. Uspješnu suradnju i potpuno zadovoljstvo na domaku boljih postignuća za lakši život osoba s para/tetraplegijom i ostalih osoba s invalidnošću

*želi Vam Vaša
Mandica Knežević*

Svim volonterima na kraju Međunarodne godine volontera želimo da budu i nadalje ustrajni u svom volonterskom radu. Upućujemo im zahvalu za dosadašnji rad i želimo im svako dobro u osobnom životu. Očekujemo i ubuduće njihovu pomoć i suradnju.

Čestitka našoj Božani i njenim najdražima

Mladoj mami, poskočitom tati i sve nestašnjem Petru imamo poseban razlog javno izraziti radost postojanja te im u Novoj godini poželjeti divne trenutke rasta u ljubavi, ali i zajedništvu na dobrobit malog poletarca.

Razgovor s dr. Miroslavom Jelićem

Doktor Miroslav Jelić se od rane mladosti druži i prijateljuje s osobama s invaliditetom. Prvi put je vidio osobu u invalidskim kolicima u Biogradu sad već davne 1968. godine. Bio je student pa je ljeti pomagao i družio se u jednoj međunarodnoj koloniji koju su organizirali Caritas i neka francuska organizacija. Iz tih dana i iskustava pamti neke naše »živuće legende«, primjerice Barbaru Micek... i otada je stalno s nama, a od 1983. godine uključen je i u samo ustrojstvo udruga osoba s invaliditetom, sve do Vladinog povjerenstva odakle su ga »skinule« neke preambiciozne dame; dame koje su u Bizovcu (u prošlom tisućljeću) javno objavile da – ukoliko za samo godinu dana ne postignu evidentan rezultat u poboljšanju kakvoće življenja osoba s invaliditetom – same će odstupiti, što je bio, naravno, samo retorički mjehurić od sapunice za uveseljavanje nazočnog pučanstva. No, kod osoba s distrofijom nastoji biti koristan u njihovom Predsjedništvu, a kod nas je uvaženi član i volonter-stručnjak.

- Uobičajeno je da uvodno predstavimo osobu. Ja znam da je dr. Jelić osoba s kojom nas već desetljećima veže ne samo suradnja. Činjenica je da Vam se možemo uvijek obratiti te da Vas u domeni Vaše struke često trebamo. No, nećemo započeti sa strukom. Želimo doznati nešto više o Vama kao osobi. Primjerice, Mediteranac, navijač »Hajduka« (?), nesudeni konferansije, dobar đak pa student i još bolji liječnik, marljiv otac s puno djece... osvjedočeni prijatelj osoba s invaliditetom, koji – pored silnih profesionalnih obveza i stručnog usavršavanja u kontinuitetu – još nađe vremena i za volonterske aktivitetete... Što bi Vi o sebi istakli?

Po prvom pitanju čini se da ovo i nije interview nego ugodni razgovor, prijateljsko časkanje s pjesnikom, pa ga onda sa zadovoljstvom želim nastaviti s »ti« a ne »Vi«. Iznio si brojne konstatacije i vjerojatno me tako ljudi i doživljavaju. Previše bih prostora zauzeo da svaku od tih stvari komentiram, ali najkraće o sebi: nezaboravno djetinjstvo u mom Biogradu, zatim Gimnazija u Zadru i sportski život, potom studij u Zagrebu i moji najljepši dani: tada sam u svoj punini rastao, sazrijevao, učio

i ljubio. Bilo je to vrijeme Hrvatskog proljeća. A što bih istaknuo posebno?

Najsretniji sam u obitelji, zatim među prijateljima i u prirodi. Nema slika moje obitelji jer, moja supruga i mojih petoro djece, u svojoj skromnosti, žele zadržati privatnost.

Zaljubljenik sam mora i Dalmacije, oni su neiscrpno vrelo mojih emocija. Neizmjereno volim Zagreb, svoj dom, duh i život staroga grada, prirodu Maksimira, Save i Medvednice.

Moj život bitno usmjerava moja vjera, ona je dio mog bića, naravi, emocija, razuma, djelovanja.

U politici sam uvijek na rubu, tek toliko koliko je moguće pokušati djelovati za opće dobro. Sada znam, da naivnima, kao što sam ja, tamo nije mjesto. Jako sam vjerovao da će, raspadom komunizma, u mojoj novoj Hrvatskoj biti etičnosti i moralnosti u politici i društvu, ali se to, nažalost, još nije dogodilo.

Što još? Jako volim umjetnost, posebice glazbu. Uživam u druženju i pjesmi. Pjevao sam u dalmatinskoj klapi, u crkvenom zboru »Palma«, u »Zagrebačkim« i »Zadarskim liječnicima pjevačima«. Volim klasičnu glazbu, najviše Bethovena, ali jednako tako i zabavnu. U njoj je Oliver Dragojević daleko najbolji.

Dugujem li i objašnjenje zašto »nesuđeni konferansijer«. Bilo je to na prvom Simpoziju invalida u Selcu. Svatko je trebao pripremiti mali program, skeč, vic, poeziju, pjesmu... Željeli smo pokazati da se osobe s invaliditetom i vlastitom kreacijom mogu zabaviti. Taj program je trebao netko voditi, a kako se nitko nije toga prihvatio, uzeo sam mikrofon i lagao da očekujemo gosp. Olivera Mlakara te da ću ja, dok on ne dođe, voditi program. Na Tebi je da komentiraš kako je dalje bilo.

Nisam se predstavio na početku: liječnik, specijalist ortopedije, primarijus, doktor znanosti, pročelnik bolesničkog odjela Zavoda za rehabilitaciju i ortopedska pomagala KBC Zagreb i v. d. predstojnika toga Zavoda.

- *Budući da još uvijek traje MGV (Međunarodna godina volontera), kakva su Vaša dosadašnja iskustva s volontiranjem? Volonterski aktiviteti – koji su kod nas takvi, kakvi su – najčešće nemaju blistave perspektive; odnosno, blistavo se inauguriraju, a netragom nestaju. I onda opet sve po starom. Korisne inicijative olako gasnu, tonu u zaborav – ili, možda, čekaju povoljnije vrijeme (osim '... fiat voluntas Tua...'), faktor »vrijeme« u volonterskom radu svakako je dominantniji od faktora »novac«) te jače i snažnije individualce i/ili kolektivite da ih oživotvore? U svakom slučaju, imamo viška ideja i duha, dok nam je materijalna osnova pretanana za nadgradnju i ono fino i vrlo zahtjevno cizeliranje društvenih djelatnosti u kojima dominiraju volonteri. Ipak, intrigantno pitanje: s obzirom da smo odživjeli/preživjeli tolike MEĐUNARODNE, nema razloga da ne vjerujemo da ćemo i OVU, ali što će MGV 2001. iznjedriti za buduća pokoljenja, nešto što možemo sa sigurnošću reći da će potrajati, nešto što je izravno u vezi s volontiranjem i oplemenjeno MGV ozračjem?*

Slažem se s Tvojim razmišljanjem u potpunosti. Ali ne očekujem da će MGV ozračje nešto bitno poboljšati volonterski rad u našoj zemlji. Uvijek je bilo i uvijek će biti onih koji će osjećati potrebe drugih i koji će njima i društvu darivati svoje

vrijeme i rad. Taj odnos prema volonterstvu proističe iz niza životnih okolnosti, u prvom redu odgoja. U njemu bi, po mom mišljenju, ljestvica životnih vrednota trebala biti bitno različita poretka od sadašnje, dominantne, u našem društvu. Vodeći na toj ljestvici sigurno nisu novac, skupocjeni automobili, kuće i vikendice, ljetovanja i zimovanja, potrošački mentalitet, imati i samo imati... Svima je jasno kako bi trebalo biti, ali nema političke volje da se nezakonito i nemoralno stjecanje bogatstva iskorijeni, jer je previše onih koji u tome imaju svog interesa. Upravo je za vrijeme rata u Hrvatskoj, nažalost, učinjena i bezočna pljačka hrvatskog društvenog, odnosno zajedničkog dobra. Takozvana »privatizacija« (piratizacija, kako ju je gospodin Škegro plagirao u sabornici – opaska intervjuiste) je stvarno bila privatna, bez ikakvog osjećaja pravičnosti, odgovornosti i solidarnosti. Mi sada živimo teške posljedice rata, ali istodobno proživljavamo i velike društvene promjene izazvane raspadom komunizma. Vrijednosni sustav i mentalitet se sporo mijenjaju, naše društvo, pa tako i narod u cjelini, vjerojatno je povijesnom zakonitošću zreo upravo za ovo što sada ima. S druge strane premalo je odgoja za opće dobro, za uspjeh u životu vlastitim radom i sposobnošću, za razumijevanje i toleranciju, za malo skromnosti, za prihvaćanje životne žrtve, bolesti, invaliditeta... U ovom trenutku čini se da kod najvećeg dijela stanovništva prevladava nesigurnost i malodušnost, a kod mladih osjećaj besperspektivnosti. Stoga MGV neće u ovom trenutku u Hrvatskoj stvoriti nove volontere, ali pozitivno ozračje može takvu plemenitu odluku ohrabrivati i poticati. Osobno vjerujem da će tek vrijeme donijeti neke nove, mlade ljude, čije će ideje i rad poticati, i koji će stvarati nove vrijednosti i novu Hrvatsku.

- *Ortopedska pomagala! – ona druga ćemo zanemariti ovom prilikom. Iako se intenzivnije bavite osobama s amputacijom, itekako su Vam dobro poznate potrebe osoba s paraplegijom i tetraplegijom. Kroz svoju praksu propisivanja, odn. aplikacije ortopedskih pomagala, otkrijte nam, gdje najviše »škripi«? Može li se nešto i što jednostavniti? Primjerice, ja u svojih 40*

(!!!) godina tetraplegikovanja nisam doživio da je ikoji dijagnosticirani tetraplegičar, ni paraplegičar, prohodao (kad se radilo o fizičkoj povredi i ozljedi kralježnične moždine). Pa čemu vječno dokazivanje, provjeravanje ili – termin koji često (zlo)rabe – upune dijagnoze?

O ortopedskim sam pomagalicama već toliko puta govorio, da ni ne znam je li postoji štogod što čitatelji ne znaju. U ovom području kao da je inercija ljudske gluposti beskrajna i da se stalno ponavljaju iste ili slične stvari, te je opravdano pitanje čemu vječno dokazivati da si tetraplegičar i da neka pomagala trajno trebaš. Naravno da se mnoge stvari mogu pojednostavniti, posebice sada s informatičkom tehnologijom. Primjerice, s odgovarajućom karticom, medicinskim nalazom ili Potvrdom za pomagalo u ovlaštenim ljekarnama od HZZO bi se mogla nabavljati sva pomagala za inkontinenciju u dozvoljenoj količini, bez javljanja u ordinaciju liječniku svaka tri mjeseca i bez pisanja Potvrde o pomaganju i njenog ovjeravanja. Slično je i s popravcima kolica; liječnik, medicinski nalaz i Potvrda (tzv. doznaka) apsolutno su nepotrebni. Neki su pomaci u tome napravljeni, ali još ne dovoljno, jer se piše niz Potvrda (prednje gume, vanjske, unutrašnje, kočnica itd. na posebnim Potvrdamama, a onda se to sve mora ovjeriti itd.). Normalno bi bilo da se pacijent, koji koristi kolica, samo javi u od HZZO ovlašteni servis ortopedske tehnike i ništa drugo. Ima još dosta toga što bi pojednostavnilo postupak za dobivanje pomagala, a to je propisivanje pomagala poput lijekova, dakle bez prethodnog administriranja, što podrazumjeva odgovornost ovlaštenih liječnika i ortopedske tehnike za ono što je propisano i primjenjeno, naravno, s gubitkom licence za rad u slučaju zloupotrebe. To bi bila radikalna promjena, i može se razgovarati kada ćemo za nju biti spremni.

- *Možemo li reći da su i na našem tržištu nazočna najsuvremenija ortopedska pomagala? A jesu li i koliko dostupna većini nas »financijski uprosiječenih, većma ispod prosjeka«?*

Na našem se tržištu nalaze suvremena ortopedska i druga pomagala, ali financij-

ski ona sigurno nisu dostupna našim osobama s invaliditetom. Tu prvenstveno mislim na razna pomagala u svakodnevnicima (primjerice oprema stana, kupaonice, zahoda), zatim na razne stalke za stajanje za djecu s neuromuskularnim bolestima, liftove, opremu za adaptaciju automobila... Čak ni bolja invalidska kolica nisu dostupna svima bez poprilične nadoplate. Rješenje vidim u stalnoj brizi iliti borbi za povećanje standarda ortopedskih pomagala za najteže hendikepirane te u osnivanju zaklade za ortopedska pomagala, zaklade koja bi u određenim slučajevima rješavala spomenute probleme. Najgore je ovo što imamo danas; da pojedinac riješi svoj osobni problem donacijom ili drugačije, a za promjenu sustava onda više nema interesa.

- *Znam da su mi pitanja »nezgodna«, međutim, razmišljajuća smo bića pa uočavamo: nekad smo imali samo jednog distributera, dijelom i proizvođača, ortopedskih pomagala za cijelu Hrvatsku – ne ponovilo se! – a sad niču kao gljive poslije kiše. Znači li to da je to tako unosan posao?*

Nisu pitanja »nezgodna«, nego moji odgovori su »nezgodni« i na tim principelnim stvarima često dobivam neprijatelje, manje stoga što ne razumiju za što se zalažem, a više jer diram u njihove superprofitne interese. Kod nas ne postoji samo slobodno tržište ortopedskih pomagala, nego još uvijek »divlje tržište« bez dostatnog medicinskog, tehničkog i HZZO nadzora nad uvozom, distribucijom i primjenom pomagala. No, zahvaljujući ljudima iz Udruge ortopedske tehnike Hrvatske, izgleda da će se stvari ubrzo mijenjati. Imali smo od 25. do 27. listopada prvi skup protetičara i ortotičara Hrvatske u Makarskoj, koji je prošao u odličnoj stručnoj, radnoj i društvenoj atmosferi. Stvoreno je dobro ozračje za promjene i nekoliko zaključaka tog skupa govori o potrebi izdavanja ovlaštenja medicinskoj i tehničkoj struci za primjenu pomagala, o potrebi legislative, o pojednostavljenju administriranja, o radu na Katalogu pomagala, o izradi Pravilnika o minimalnim uvjetima prostora, kadra i opreme ortopedske tehnike te programu kratkoročnih i dugo-

ročnih mjera za otklanjanje negativnih pojava u području te djelatnosti. Pušu neki novi vjetrovi i vjerujem da bi mogli doći i bolji dani.

- *Konkurencija je neprijeporno preduvjet većoj ponudi i potražnji, kakvoći usluga i izratka, ali i kontroli – naravno i željenom obaranju – cijena. Na žalost, cijene ortopedskih pomagala su »astronomske« i tendiraju daljnjem rastu. Zar toliko ovisimo o uvozu i maržama posredništva? Vidite li šanse za domaće proizvođače, primjerice, invalidskih kolica – naravno potencijalne proizvođače? Ako ne, ako smo 99% ovisni o uvozu i stranim, već afirmiranim, visokim tehnologijama, može li se neka-ko pojednostavniti izravan uvoz, bez i/ili mimo (p)ovlaštenih distributera i njihovih marži?*

Djelomično sam već odgovorio na pitanje i zato sada kratko: premalo smo tržište za vlastitu proizvodnju, jer ne možemo akumulirati sredstva za razvoj i istraživanje, a tehnologija tako brzo ide naprijed. Ne bavim se cijenama i ekonomikom, ali sam pobornik uvoza svih pomagala za osobe s invaliditetom bez carine i PDV, a s maržom koja osigurava normalno poslovanje onih koji se tim poslom bave.

- *Budući da sam jedan od najstarijih tetraplegičara, ako ne i najstariji, u Hrvatskoj, jedno me pitenje osobno prati, a zanima me što vi o tome mislite. Jednostavno: SPINALNI CENTAR. Mnogi su, naime, stručnjaci skloni psihologiziranju i zamagljivanju pa nam već decenijama vrludaju proizvođači poluistine na tananoj niti između potreba i mogućnosti, što naravno rezultira neprepoznatljivim modelima liječenja i rehabilitacije. U mojoj mladosti susretao sam ortopede-kirurge koji su tvrdili da je njihova struka toliko raskošna da im je nezamislivo posvetiti se subspecijalnosti i posvetiti se samo para/tetraplegiji, koje u Hrvatskoj ima n a v o d n o premalo da bi se od nje moglo živjeti. Zvuči grozno, zar ne? Ali nije rijetkost da i danas na nekim od značajnijih skupova možemo čuti tezu kako smo mi država s premalim*

brojem stanovništva, kako imamo premali broj para/tetraplegičara e da bi se išlo u realizaciju spinalnog centra te da je, zato, dovoljna kirurška obrada na nekoj od ortopedija, a potom tretman na nekom odjelu, u nekom rehabilitacijskom tzv. centru koji je odvajkada »centriraniji« na sijaset dijagnoza više i bolje no na para/tetraplegiju. Da ne nabrajam ekstreme nad ekstremima, dovoljno se prisjetiti kako su se paraplegijom i tetraplegijom bavili: u Rovinju, u Lovranu, u Kraljevcu, u Biogradu na moru, u Topuskom, u Lipiku, u Stubičkim toplicama, u Varaždinskim toplicama... Gdje sve ne? I do danas smo raštrkani kao rakova djeca. Iz Vašeg ugla gledanja kakve su nam perspektive?

Prvi je problem u komunikaciji: što se to podrazumijeva pod nazivom Spinalni centar, odnosno na kakve se sadržaje misli? Upravo o tim sadržajima ovisi planiranje lokacije, prostora, kadrova, opreme... Za svako planiranje potrebno je znati sadašnje stanje, zatim usporedbene podatke sa svijetom, odnosno takvim sličnim centrima. Nisam stručnjak za para i tetraplegiju, ali znam jasno i organizirano promišljati. Također, ne tvrdim nikada da je ono što sam rekao nepromjenjivo, pa se i sada, uz uvažavanje i poštovanje stručnjaka s ovog područja, usuđujem glasno razgovarati o tom problemu.

Ja mislim da danas u maloj Hrvatskoj (a takva će i ostati, velika je samo po svojim izuzetno nadarenim pojedincima i bogatstvu prirode koju joj je Bog darovao) spinalni centar ima smisla utemeljiti u okviru rehabilitacijske ustanove i u okviru bolnice u kojoj postoje sve mogućnosti za kompleksno zbrinjavanje osobe s ozljedom kralješnične moždine (neurokirurško, kirurško, urološko, itd.), jer se tako mogu koristiti i u dijagnostici i u liječenju svi resursi bolnice. Hrvatskoj se upravo nudi takva šansa u okviru »Sveučilišne bolnice Zagreb« u Blatu, gdje postoji višak prostora, budući da bolnica neće imati onoliko kreveta koliko je bilo planirano. Moj je prijedlog već poznat stručnoj javnosti, ali i vašem društvu, a ovdje ga nije moguće šire elaborirati. No, kako računice poka-

zuju, za Spinalni je centar potrebno osigurati 30 do 35 kreveta. Stoga sam predložio da jedan »paviljon« te nove bolnice bude rehabilitacijska ustanova na tercijarnoj razini zdravstvene zaštite, recimo Klinika za rehabilitacijsku medicinu, centar koji Hrvatska nema, i kojem bi sastavni dio bio Spinalni centar. To bi bila prva ustanova ciljano građena za potrebe rehabilitacije osoba kojima je potreban specijalizirani, visokodiferentni, integralni rehabilitacijski program. U ovom trenutku nijedna naša ustanova nije dostatno dostupna ni opremljena, jer sve dosadašnje adaptacije i improvizacije nisu dale zadovoljavajućeg rezultata. Hoćemo li i dalje adaptirati i improvizirati ili napraviti iskorak primjeren ovom stoljeću, ovisi o onima koji mogu donositi odluke.

- *Zdravstvo ima mnogo izazova pred kojima je predah – pretpostavljam – potrebniji no u mnogim drugim sektorima. Kako se Vi rekreirate?*

Fizički i psihički se zimi rekreiram brzim hodanjem, a ljeti brzim hodanjem i plivanjem. Duhovno i duševno »rekreiram« se glazbom, knjigom i druženjem. Volim i šetnje u prirodi, a posebno volim u proljeće i jesen svoj vrt i dvorište, zimi podrum, a ljeti čamac i more. Najviše sreće osjećam u obitelji i prirodi, a kad je to zajedno – onda je najljepše.

- *Da niste liječnik, što biste željeli raditi?*

Bio bih dobar odvjetnik, jer su me pravo i pravda oduvijek zanimali. Biti pravičan, ili pokušati uvijek postupiti po savjesti, jedno je od mojih ideala i životnih načela. Tome uvijek težim, a koliko uspijevam, cijenit će drugi, a u konačnici uvijek samo Bog.

Od drugih zanimanja, rad u politici me uvijek intrigirao, ali kako tamo nisam trajno prisutan, očito za političara nisam ni pozvan ni sposoban. Vjerojatno bih trebao otići iz »Hlebina« i malo se družiti s kameleonima.

Vjerujem da više nemaš pitanja, pa čitateljima od srca želim čestit Božić i što bolju 2002. godinu.

Teško je i nemoguće jednim kratkim intervjuističkim pokušajem zadržavanja/sagledavanja trenutka sadašnjeg, što poput spontane i nenamještene snimke u ovom vremenu i prostoru zrcali tek zračak zbilje i istine, predstaviti osobu koja je neprijeporno jakih i vrlo složenih intelektualnih i moralnih vrлина. Uostalom, to mi i nije bio cilj. Htio sam samo »osluhnuti« rezonance sugovornika na – ako želim biti iskren i priznati – svoje osobne teme i trileme, aktualije i znatizelju koja je odmjerena (bolje reći – primjerena) mnogim osobama koje se više-manje uspješno nose s problemima paraplegije i tetraplegije. Međutim, ono što sam kao na dar dobio puno je više od interviewa. Zvuči neobično, ali sve je ovo tek mala uvertira u puno složeniji interview, zapravo razgovor, koji će biti nastavljen... ako ne prije, barem u vječnosti, kad budemo imali na pretek vremena (za nektar i ambroziju!), a niti jedan od ovdje spominjanih problema.

Valja zaključno istaći da je dr. Miroslav Jelić vrlo angažiran vjernik i laik, vrlo suptilan kršćanin i jedan od onih koji aktivno svjedoče i nastoje objasniti zašto vjeruju. Sa zadovoljstvom sam čitao jelićevsko »Zašto vjerujem« i drago mi je da još ima među uspješnima skromnih i bliskih osoba. Radi uvida u segment duhovnosti našega sugovornika navodim sasvim slučajnim odabirom fokusiranu misao: »Čini mi se da mi samo vjera pruža duhovnu neovisnost o materiji, probicima, karijeri i vlasti. Ona mi pruža slobodu i hrabrost za istinu, za život po savjesti, za pravo svakoga na jednaku šansu, jer jasno pokazuje drugačiju vrijednosnu ljestvicu uspješnog življenja od uobičajene«.

(Na fotografijama dr. Miroslav Jelić u Biogradu i u Zagrebu.)

U posjeti kod prijatelja Željka

Željko Kunej (rođen u Zagrebu 17. srpnja 1946.) jednostavno nije imao sreće iskoristiti pogodnosti odrastanja i izrastanja u osobu koju roditelji maštaju kao svog nasljednika s pravim malim timom potomaka, s dobrim društvenim statusom i još boljim standardom, s ... dobrim zdravljem, između ostaloga. Iako je rasao kao sretno i bistro dijete u divnoj radničkoj obitelji, jednoga ljetnoga dana prst sudbine uputio ga je na Šodericu – tada je Sava bila čak i pitka (za Željka toga dana plitka i preplitka), ne samo pogodna za kupanje – i jedan dječjački poletnji skok naglavačke u, na nasreću, preplitku vodu zavio je obitelj u doživotnu tugu, a Željka uputio trnovitim stazama tetraplegičarskoga života – ispravnije rečano – životnoga pakla. Jedna obitelj unesrećena, jedna mladost upropaštena, jedna sudbina opečaćena patnjom i trpljenjem.

Iako Željko nehajno odmahne rukom i kaže da zaboravimo prošlost i da se okrenemo sadašnjosti ili budućnosti, valja znati da s nama živi legenda – i ne samo zato što su za njim već 43 godine tetraplegikovanja!

(Usputna zamolba: ako itko zna da u Hrvatskoj postoji osoba s dužim stažom izvorne dijagnoze *tetraplegia* – što znači povreda vratnog dijela kralježnice, ozljeda vratnog dijela kralježnične moždine te ispad funkcija ispod ozlijeđenog dijela – rado bismo to zabilježili pa nam javite na adresu uredništva, odn. HUPT-a, da ga urednik predloži za doživotnog i počasnog predsjednika HUPT-a.)

Svakome tko je iole upućen u složenost življenja ili makar golog trajanja s polivalentnom tetra-problematikom bjelodano je da samo odabrani, darovani darom duha i gigantskom voljom za životom, dožive bogomdanu dugovječnost. Činjenica da među nama više nema tetraplegičara iz pedesetih godina netom minulog stoljeća dovoljno govori sama za sebe.

Životna priča Željka Kuneja utkana je na mnogo načina u naše JUČER i ovo

DANAS, a ima ga i za buduća neka osobi u kolicima pristupačnija i prihvatljivija vremena, vremena s manje predrasuda, vremena s više mogućnosti školovanja, zapošljavanja, stanovanja, samostalnog življenja... ali i s više prostora sloboda i ljubavi.

Željko je svoj život proveo hospitaliziran i aziliran. Međutim, nije mi namjera podsjećati ga na nezaboravne ambijente, jer je sada u svom Zagrebu, blizu Šoderice čak. Samo želim istaći da mu svo ovozemaljsko zlo nije skršilo dušu. Naprotiv! Neumorni entuzijasta, idealist i vjernik – dobar čovjek. Još je uvijek radišan i dječjački poletno znatiželjan. Iz dana u dan uči i nešto novo smišlja i tko zna što još sprema.

Jednom sam se zarekao da ću napisati pjesmu pod naslovom MI SMO VJEČNI I NEUNIŠTIVI. Nostalgично se sjetim premnogih »vječnih i neuništivih« koji su nas pretekli iskustvom smrti, ali mi – živući iz života – odoljevajući vremenu i nevremenu, ne težeći tzv. medalji za hrabrost, samo priželjkujemo da mlađi uče, rade i stvaraju pa traju VJEČNI I NEUNIŠTIVI. Na tom putu Željko Kunej je neupitno jak i poticajan uzor. Zbog njegova nadasve moralna života ne libim se »prišiti« mu epitet UZORITI, ma koliko se on zbog toga na mene ljutio.

Zapravo, povod ovom mom članku je moj nedavni posjet prijatelju Željku, koji živi u domu, u Drenovačkoj.

Sobičak kao u suterenu, a boemski razbarušen i, u biti, skučen životni prostor za čovjeka koji živi sa svojim teleskopima pa teži zvijezdama; mada jedva vidi komadić plavoga neba kroz povisok kvadratić prozoru nalik koji jedva poduljim štapom dodirne. Za divno čudo, nekoć su se u tom suterenu prodavale ribe, jer je to bila glavna ribarnica u kvartu. No, sad, uz dva povećća stršeća teleskopa, tu povazdan zuje dva kompjutera pa »klokoću« razne programe: posebno intrigantno i raskošno razrađen program za prognoze/izrade bio-

ritma, na čemu bi mu mogli pozavidjeti i profesionalci koji od te tzv. alternative žive.

Tko je zapravo Željko i čime se sve (ne) bavi može se doznati listajući web stranicu gdje su autobiografski podaci, nacrti (jednom tetra/orangutan šakom izrađen!) teleskopa, šahovske uspomene, informatički kutak... Web adresa je: www.inet.hr/~zku. Istini za volju, malo je tetraplegičara u Hrvatskoj koji imaju – a uz to i samostalno kreiraju – svoju web stranicu.

Ono što posebno valja izdvojiti i naglasiti jest da je naš Željko Kunej istinski raritet i u svjetskim razmjerima. I u Americi – gdje je tehnička kultura i pogodnosti *home made* izradaka za nas svetlosnim godinama nedostižna – teško je, naime, otkriti među osobama s tetraplegijom atemovca (Amateur Telescop Maker), a pitanje je koliko ih uopće ima u cjelokupnoj hrvatskoj populaciji, ali jamačno su iznimni i rijetki.

Preporučam prijatelja Željka znatiželjnicima i surferima na internetu – barem pokušajte doznati svoj dnevni, tjedni, stoljetni ili tisućljetni bioritam. Pristup njegovom »carstvu« moguće je elektronskom poštom, odn. njegov e-mail je zeljko.kunej@inet.hr.

t i h o

*»Mi konačni s beskonačnim duhom
rođeni smo samo za trpjenje i
radost, i gotovo bi se moglo reći
da najodličniji primaju radosti
preko patnje.«*

Beethoven

Željko sa svojim teleskopima

Pripreme putovanja u Rim

Na skupu u Selcu, u spontanom razgovoru jedne grupe naših članova, izražena je potreba da se organizira posjet Rimu. Napokon, stara izreka kaže: Svi putevi vode u Rim! Nama nije cilj put radi puta, pa čak ni uobičajeno razgledavanje kulturnih znamenitosti. Željeli bismo organizirati takvo putovanje koje će zajedništvom obogatiti sve sudionike, a u samome Rimu – toplo se nadamo – organizirat ćemo primjeren smještaj i dodatne sadržaje koji se pamte. Već sam izlet u Rim, sam posjet vječnom gradu, ma koliko učestao bio – ili se desi samo jednom u životu – to je uvijek nešto što se doživotno pamti.

Planiramo putovati autobusom udruge »Job«. Radi se o vozilu koje ima mogućnost prevoženja i u invalidskim kolicima i u ležećem položaju. Putovanje planiramo u travnju ili svibnju mjesecu sljedeće godine. Molimo da nam se zainteresirani jave što prije, jer se radi o zahtjevnim priprema, a svima nam je u interesu da sve bude na vrijeme i što kvalitetnije pripremljeno.

tim

Barijere naše svagdašnje

Kako ostvariti razumijevanje i postići kakvoću življenja kojoj svi težimo ako se prečesto susrećemo s ravnodušjem (što je samo kulturni izraz za neprijepornu diskriminaciju, a možda se radi čak i o nečem puno gorem od diskriminacije). Teško je shvatiti da živimo s ljudima koji nas decenijama gledaju u invalidskim kolicima, što znači da živimo upućeni jedni na druge, ali – umjesto da se naše svakidašnje okruženje oplemeni pristupačnošću za sve građane (što znači i za osobe koje su teže pokretne ili nepokretne, kao i one koje imaju segmentarne zahtjeve, npr: starije osobe, mala djece, majke s djecom u kolicima, osobe s nogom u gipsu, srčani bolesnici...) te pomogne eliminiranjem postojećih barijere, nerijetko se stvaraju nove i to ondje gdje se to ni u ružnim

snovima ne može pretpostaviti. Ovom prilikom osvrnut ćemo se na pojedine slučajeve s namjerom da svojom riječju dotaknemo svijest i savjest osoba koje jako dobro znaju da griješe i stvaraju civilizacijske otklone od humanijeg življenja.

Možda ćemo drugom zgodom fokusirati neke druge objekte i subjekte, ali ovdje ćemo navesti samo nekoliko primjera loše prakse.

☛ **HZZO ispostava Zagreb u Klovićevoj ulici** ima elemente beznadežne polupristupačnosti. U ovoj ispostavi obavljeni su građevinski zahvati novijeg datuma i bilo je za očekivati da će ova ispostava biti častan primjer dobre prakse, posebno zato jer su na desetine pa i stotine osoba koje se kreću u invalidskim kolicima

godišnje u više navrata bile sa svojim potrebama i pravima na adresi HZZO-a u Klovićevoj. Zacijelo ne postoji ni liječnik ni službenik koji nije svjestan osobitosti kretanja osoba u invalidskim kolicima. I poslodavac i izvođač radova, kao i projektant, znaju jako dobro preporuke gradnje bez građevinsko-urbanističkih barijera. Međutim, kao i kod inih objekata javne namjene diljem Hrvatske, nikad se pristupačnost ne doradi u potpunosti i na način prihvatljiv za sve korisnike. Pristupačnost zgradi zadovoljava, sanitarni čvor je relativno uporabljiv, sobe u prizemlju su pristupačne, ali... Ono što posebno zabrinjava i gotovo začuđuje su vrlo visoki šalteri pred kojima osoba u invalidskim kolicima službeniku postaje nevidljiva pa mora imati posrednika – poželjno je da to bude osoba povisoka stasa i na zdravim nogama – e da bi se ostvarila komunikacija sa službenikom s druge strane »barikade«. Pa zar nam je to trebalo?! A tek kad bi zatrebao pravnik ili netko iz komisije za žalbe, osoba u kolicima morala bi se popeti stepeništem na kat, jer ne postoji lift. U svakom slučaju nezadovoljavajuća pristupačnost i neiskorištene šanse eliminiranja barijera.

☛ **Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske** za osobe koje se kreću u invalidskim kolicima ima pristupačnu samo recepciju. Mada se treba svojski potruditi da se uopće dođe do Ksavera broj 200 A. Malo je neobično da pogolem tim stručnjaka, koji su neprijeporno znali za svjetske trendove pristupačnosti, nisu imali sluha ni duha za potrebe osoba koje se kreću u invalidskim kolicima. I kao usput, napomenimo da u svijetu ima mnogo primjera da u ovakvim državnim institucijama i službama radi poneki paraplegičar ili tetraplegičar ili neka druga osoba koja se kreće u invalidskim kolicima. Kako danas stvari stoje, za ovo Ministarstvo to je tek futuristička fantazija (možda samo naša tlapnja snova bez osnova).

☛ **Osim građevinsko-urbanističkih barijera, postoje i neke druge** – koje bi se mogle okrstiti kao psihosocijalne, resor-

ske i ine barijere od kriterijskih do čisto ignorantskih.

Nemamo ništa protiv da Ministrica zdravstva dođe na svečani skup puštanja kombi vozila u promet ili obilježavanja raznih obljetnica, međutim, mi kao republička udruga osoba s paraplegijom i tetraplegijom nismo uvažavani na respektabilnim skupovima na kojima je bila zastupljena i struka i same osobe s para/tetraplegijom kad se raspravljalo o spinalnom centru, o aplikaciji pomagala, o sveobuhvatnoj skrbi itd.

Sasvim je jasno da je ugodnije slaviti i sudjelovati na skupovima vedrije naravi nego se upuštati u srž problema grube svakidašnjice. Činjenica je da bi resorski stručnjaci i funkcioneri, različito rangirani, primjereno svome rangu, trebali odmjeriti važnost/rang područja i sadržaja gdje su ne samo neophodni partneri, već i moralno obavezni barem nazočiti, ako ne i uzeti aktivno učešće. No vremena se polako mijenjaju, funkcije još brže, a i osobe od značaja će s vremenom shvatiti da je partnerstvo civilnog sektora budućnost za kreiranje promišljenije politike, a da je svaki paternalizam i nametnuti voluntarizam politika kratka daha.

tim

Prentifer premijerno i primjerno na djelu

Dopis HZZO-a

2.6. 11. 2001.

HRVATSKI ZAVOD ZA
ZDRAVSTVENO
OSIGURANJE

CROATIAN INSTITUTE
FOR HEALTH
INSURANCE

Direkcija, Margaretska 3, P.P. 157, 10002 Zagreb, telefon ++385/01 48 06 333, fax ++385/01 48 12 606, 48 06 345
DIREKCIJA

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I
TETRAPLEGIČARA

10 000 Zagreb
Park prijateljstva 1
Centar crvenog križa Jarus
n/p predsjednice
Mande Knežević

Klasa: 052-01/01-01/201
Ur.br. 338-01-06-01-2
Zagreb, 16. studenoga 2001.

PREDMET: Šalteri za invalidne osobe u Klovićevoj 1 u Zagrebu

Poštovana,

na Vaš dopis od 13. studenoga 2001. godine u kojem ste kao problem invalidnih osoba u korištenju prava iz zdravstvenog osiguranje naveli nemogućnost svladavanja prostornih barijera u poslovnim prostorijama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod), odgovaramo u nastavku.

Prilikom preuređenja poslovne zgrade u Klovićevoj 1, Zavod je veliku pažnju posvetio uklanjanju arhitektonskih barijera i vodio računa o potrebama invalidnih osoba. Tako je izvedena blaga rampa do ulaznog podesta, proširen je vjetrobran i postavljena su automatska klizna vrata, izgrađen je sanitarni čvor za invalide, u šalter dvorani postavljena su također klizna automatska vrata.

Prijem osoba u invalidskim kolicima organiziran je na taj način da zaposlenik u porti uvijek poziva referenta, bilo iz šalter dvorane ili iz drugih dijelova zgrade, koji dolazi do osiguranika i odmah preuzima u obradu njegovu dokumentaciju. Invalid obično čeka u proširenom ulaznog halla ili u šalter dvorani u niži s nižim parapetom i bez stakla, lijevo od ulaza.

Obzirom na svakodnevnu veliku frekvenciju ljudi i čestu zakrčenost vozilima pristupa zgradi, Zavod će potaknuti osiguranje parkirališnog mjesta za invalide ispred ulaza u zgradu.

Zbog problema sa konstrukcijom zgrade, poslovni prostor u Gradišćanskoj je trenutno iseljen, a prilikom sanacije zgrade ili izgradnje nove, Zavod će obvezno voditi računa o poštivanju smjernica iz Pravilnika o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uvjetima i normativima za sprečavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih barijera.

Prilikom izrade svakog projekta uređenja svojih poslovnih prostorija, Zavod inzistira na uklanjanju arhitektonskih barijera. Tako je npr. upravo pred realizacijom izvođenja prilazne rampe za invalide do šalter dvorane u Područnom uredu Sisak, a u pripremi je preuređenje građevine Područnog ureda Karlovac, Čakovec i Vinkovci.

S poštovanjem,

Na znanje: 1. Ministarstvo zdravstva
Zagreb, Ksaver 200a
n/p pomoćnika ministra dr. Ante Barbir
2. Vladino Povjerenstvo za osobe s invaliditetom

DIREKCIJA
HZZO
ZAGREB
D
mr.sc. Zdravko Lončarec

KOMENTAR

Mi uvažavamo sve gore narečeno. Međutim, autori HZZO teksta ipak moraju uvažiti nepobitnu činjenicu da su mnoge osobe s paraplegijom i tetraplegijom postigle vrlo visoki, uistinu zavidan, stupanj samostalnosti te žele osobno i bez posrednika rukovati svojim dokumentima i kontrolirati sve segmente svojega života. Nije prihvatljivo da se čovjeku nameće ovisnost i posredništvo, što je moglo biti elegantno izbjegnuto.

Prečesti su slučajevi, posebno u zdravstvu, da osobe koje su rehabilitacijom postigle samostalnost da, pri korištenju zdravstvenih usluga npr. u bolnici, moraju se vratiti na potpunu ovisnost samo iz razloga što organizacija prostora i pristupačnost ne zadovoljava potrebe osoba koje se kreću u invalidskim kolicima. Pojedinosti su toliko bolne i diskriminirajuće da to zapravo i nije za atak na oguglavlje duhove.

tim

Radni vikend 5.–7. listopada 2001. u Selcima – anketa

Na radnom vikendu 5.–7. listopada, Selce, provedena je anketa unutar članova HUPT-a. Tom anketom željeli smo saznati kako su naši članovi zadovoljni cjelokupnim radom udruge te kako i na koji način mogu pridonijeti poboljšanju rada udruge. Iako je na tom vikendu bilo nazočno oko 40-tak članova s obitelji (70-tak osoba ukupno), samo 29 osoba je ispunilo anketu.

Anketom je utvrđeno da je 69% nazočnih bilo osoba s paraplegijom i tetraplegijom, 24% članovi obitelji, a 7% stručnjaci i ostale osobe.

Zatim, 50% ispitanika su jako zadovoljni, dok je drugih 50% ispitanika nešto manje zadovoljno ovim radnim vikendom.

Nadalje, 69% ispitanika imalo je priliku u potpunosti pitati i izraziti svoje mišljenje, 28% je to uspjelo djelomice, dok svega 3% nije iskoristilo svoju priliku.

Podjednak broj ispitanika najkorisnijim na radnom vikendu smatra općenito sve što se odvijalo na radnom vikendu (skupština, savjeti stručnjaka, druženja, šetnje, morski zrak...) i razgovor sa stručnjacima iz područja zdravstva i socijalnog rada.

55% članova ponekad sudjeluju u aktivnostima i radu udruge, 28% je onih koji prvi put sudjeluju u radu udruge, a 17% su oni članovi koji često sudjeluju u aktivnostima i radu udruge.

Cjelokupnim radom udruge zadovoljno je 59% ispitanika, 41% su jako zadovoljni.

Svi članovi koji su ispunili anketu imaju volju za sudjelovanje u radu udruge, međutim, većina to nije u mogućnosti zbog različitih životnih barijera. Svi ispitanici mišljenja su da bi konkretne aktivnosti udruge trebale biti: problemi vezani za ortopedsku pomoć, socijalna prava, projekti za dobrobit članova udruge, rehabilitacija, sport te uključivanje članova u društvenu zajednicu. Isto tako, kod tema o kojima bi trebalo raspravljati, predložene su rasprave o edukaciji, urološkim problemima, povlasticama, obrazovanju, psihološkoj stabilnosti, uključivanju u sport...

☞ ZAKLJUČAK:

Iz provedene ankete vidljivo je da članovi udruge imaju potrebu razmjene iskustva i mišljenja s drugim osobama iste ili slične dijagnoze te da smo na radnim vikendima spoznali da još uvijek postoji veliko nerazumijevanje između stručnjaka, koji nam određuju životna pravila, i nas, osoba s visokim tjelesnim oštećenjima, koji se moramo njima prilagođavati. Nadamo se da će društvo koje nas okružuje što prije shvatiti naše potrebe i da će ih na pravilan način ostvariti u pozitivnom smjeru.

Ana Slonjšak

Majmun pomagač

Helping hands (Ruke koje pomažu) je neprofitna organizacija posvećena poboljšanju kvalitete života osoba s tetraplegijom tako što trenira majmune kapucine da im pomažu u dnevnim potrebama. Teško je zamisliti kako je biti tetraplegičar. No, u dijelici sekunde to se može dogoditi svakome. A kada se to dogodi, ljudi izgube više od kontrole nad svojim udovima – oni izgube kontrolu nad svojim životom. Svaki dan je novi izazov i ponovni pokušaj vraćanja te kontrole i, što je više moguće, neovisnosti. Naši su majmuni privrženi, prijatelji koji su uvijek na raspolaganju, čije društvo može rasvijetliti pogled pojedinca na život, olakšati sate samoće i pomoći mu da postane neovisniji. Majmuni pomagači izvode jednostavne, svakodnevne zadatke, poput uzimanja hrane ili pića, podizanje ispuštenih predmeta, dohvatanje predmeta koji su izvan dosega, pomažući s audio kazetama, video kazetama ili CD-ima, knjigama, uključivanju i isključivanju svjetla – zadatke koje mi uzimamo zdravo za gotovo, a u mnogim slučajevima naši su majmuni omogućili ljudima da rade kod kuće. Helping Hands ne naplaćuje svoju uslugu i većinom je podržana privatnim donacijama. Tragično, prosjek godina ozlijeđenih tetraplegičara je 26. Većina ozljeda je nastala zbog automobilskih nesreća, padova ili nesreća pri skoku u vodu. Od 250 000 tetraplegičara u SAD, od približno 6 000 do 12 000 su potencijalni kandidati i izuzetno motivirani za korištenje majmuna pomoćnika.

Poput pasa vodiča za slijepe, majmuni kapucini za tetraplegičare mogu pripomoći u svakidašnjici. Stupanj ozljede, životni uvjeti, profesija ozlijeđenog te ograničen broj asistenata isključuju druge kandidate. Jednom kada se nađu u električnim kolicima, mnogi su tetraplegičari ostavljeni sami čak po osam sati dnevno. Nekolicina ima obitelj koja je s njima konstantno, a još je manji broj onih koji si mogu priuštiti plaćanje punog radnog vremena asisten-

tima. Uloga majmuna pomagača nije da zamjene, nego da upotpune pomoć članova obitelji ili plaćenih asistenata koji kupaju, oblače, hrane i svaki dan se brinu o njihovim potrebama. Majmuni su predani prijatelji pomagači koji daju svojim onesposobljenim prijateljima neovisnost, dignitet i ljubav. Tetraplegičari često opisuju svoju ljubav prema majmunima kao ljubav prema djeci.

U pozadini ovog projekta stoji psihologinja ponašanja dr. M. J. Willard koja je došla na ideju o majmunima pomagačima dok je pomagala osobi koja je ostala paralizirana od ramena na dolje u prometnoj nesreći. Willard je pomislila kako bi životinja s rukama, poput kapucinera ili »organ grinder« majmuna mogle izvoditi jednostavne zadatke koje tetraplegičar više nije u mogućnosti izvoditi sam. Poznati po svojem umijeću korištenja udova i prijateljskom stavu, kapucineri su posebno pogodni da budu trenirani za majmuna pomagača.

Judi Zaula, profesionalni terapeut i rehabilitacijski inženjer se pridružila Willardinoj ideji budući da je iz vlastitog iskustva znala koliko privrženi majmun može značiti osobi s teškim oštećenjima. Helliona, prvog majmuna pomagača, dodijelili su Robertu 1979. godine. Zazula, sada izvršni direktor, usmjerila je svoju pažnju k razvoju obitelji usvojitelja, treningu i programu smještanja koji omogućuju majmunima kapucinerima da uspješno pomažu individuama s teškim oštećenjima.

Prevela i priredila Ana Slonjšak

Ana Slonjšak s osobnim asistentom svoje vrste, najbolje rješenje.

Majmun ili robot – neupitna upitnost

U mladosti sam napisao jednu pjesmu koja počinje: »U Americi nas dresirani majmuni hrane...« Strogo uzevši, nastojanja da se ljudski rad zamijeni majmunskim – to su doista prezrenja vrijedna bezvrijedna majmunska posla. Međutim, bliskost sa živim stvorom, ma bio i majmun, oplemenjuje.

Sve u svemu, »majmunade« mogu biti komične i zabavne, ograničeno čak i druželjubivo korisne (koliko socijalne?), naravno i iznad svega odgovorne; odgovorne, jer životinji je najbolje u primarnoj sredini i u slobodi, gdje svoje majmunarije izvodi duboko smisljeno i po Božjim zakonima, gdje u prirodi ima svoju volju. Napokon, skromna sam mišljenja da je određenoj vrsti bolje odumrijeti, nego životariti u zadanostima superiorne volje čovjekove.

Koliko sam bio u pravu – dakle, prije četrdesetak godina, kad sam se »sledio« pri pomisli da me majmun hrani, da mi »vjeveri« po sobi, nedajbože da me brije – danas najbolje govore općepoznata i najsuvremenijih nastojanja iz raznih izvora, primjerice:

NEW SCIENTIST zanimljivost govori o ugladenoj njegovateljici, koja bi jednoga dana imala kudikamo više memorije i operativnosti od majmuna. Radi se naravno o visoko sofisticiranom stroju. U stvari, jednoga će dana starije osobe možda njegovati robot koji će im donositi pilule, uključivati CD-plejere i druge aparate te pružati različite usluge, pri čemu neće prigovarati, niti pokazivati namršteno lice, iskaljivati svadalačke i ine strasti. Nježnu njegovateljicu Fio razvijaju stručnjaci Sveučilišta Carnegie Mellon u Pittsburghu. Podsjećat će ljude

na to kada trebaju uzeti lijek i redovito će provjeravati pojedinosti od vitalnog značenja uključujući datume odlaska na kontrole liječniku. Fio će također pomagati liječniku da komunicira daljinski sa svojim pacijentom uz uporabu ekrana smještenog ispod robotove glave. Robotske njegovateljice moći će, kako se očekuje, skidati poklopce s lonaca, otvarati bočice s lijekovima ili vrata kao pomoć pacijentima koji boluju od artritisa, reume itd.

Tko zna, možda će robot-njegovateljica biti lijepa i seksualno aktivna – čak?!

Osim toga, postoji već glasovita virtualna spikerica Ananova koja obitava isključivo u cyber svijetu (www.ananova.com). Honda pak usavršava visoko sofisticirana robota Asimo, koji će pomagati nepokretnima u obavljanju kućnih/nemajmunskih poslova, a bit će i robota zabavljača, pjesnika, umjetnika čak! Tu je i Tampy, prototip robota bolničara, izradak japanske kompanije Matsushita Communication Industrial, koji razgovara, sensorima mjeri temperaturu, puls, tlak... Ukratko, poput novog robota S DOLL japanske tvornice Kokoro, kojem je ugrađena sofisticirana informatička oprema, gotovo je dosegao sve ljudske osobine: smoking mu dobro pristaje, pri razgovoru – tražeći pravu riječ – rukama gestikulira kao Sicilijanac, a u mnogim fiziološkim i promišljajućim sposobnostima već sad je superioran svom stvoritelju. Dakle, polako pa sigurno na vrata nam kucaju homoidi s imenom, od imena i ugleda.

Blago budućim tetraplegičarima!

RADNI VIKEND U SELCU – S OKUSOM MORA

Da munje mogu sijevati iz vedra neba pri spomenu tek jedne-jedine riječi, lako smo se mogli uvjeriti na našem susretu u sklopu ponude skupštinskih sadržaja, početkom listopada, u Selcu. Riječ »kateter« toliko je bolna za mnoge, da je rasprava s predstavnicima HZZO-a, koje je predvodio dr. Škunca, bila na rubu incidenta. Kad slabijoj strani – a to smo u ovom slučaju bili mi – argumenti birokratskog aparata postanu nevažni, a pitanja ne dobivaju odgovore koje se logično može očekivati i čuti (što je standardizirana praksa svuda u svijetu kojem težimo), prorade emocije ispunjene iskrenošću i izvornošću, što nije najproduktivniji ugođaj za iole konstruktivniji dijalog. Ma koliko, takav način komuniciranja bio neprimjeren, nije nepoznat, niti neočekivan. U ustima tek ostaje okus gorčine i tračak nade da će se možda uskoro nešto maknuti s mrtve točke. Tko zna? U svakom slučaju, pozitivna je već sama činjenica da smo imali kvalificirane sugovornike.

Hotel »Varaždin«, pristupačan i udoban, ponudio je svakom gostu očekivane uvjete, dok se organizator pobrinuo da se spoji ugodno s lijepim i korisnim. Moglo se prilično toga vidjeti, čuti i naučiti. Dr. **Renata Čop**, fizijatar, dr. **Jordan Dimanovski**, urolog, dr. **Ines Denona**, psihologinja, i drugi svojski su se potrudili i bili su na usluzi svakome tko je to želio/trebao. Barem nisu bile potrebne one uobičajene, krute formalnosti, uputnice i sl. Ne mali broj naših članova znali su iskoristiti pruženu šansu, što je, nadamo se, pripomoglo da se kasnije moglo lakše i jednostavnije riješavati neki osobni problem. Uz stručnjake iz različitih područja medicine i zdravstva, imali smo priliku oslušnuti ponešto i iz zakonske regulative u oblasti socijale. Tu posebno vrijedi spomenuti **Tijanu Karanikić** iz CZSR Rijeka, koja se trudila da na popularan način

približi najrazličitija pitanja o pravima osoba s invaliditetom u oblasti socijalne skrbi.

Neprijeporno da uloženi trud nije bio uzaludan.

U Selcu je svoju medijsku promociju doživio vrijedan i zanimljiv rad dvojice članova naše udruge: dipl. ing. **Zorana Vlaha** i prof. **Janka Erlicha Zdvoraka**. Dvojica mladih autora informatičara prezentirali su HUPT-ove web stranice, koje će, vjerujemo, mnogima biti od pomoći.

Izvještajna Skupština HUPT-a, bila je, kao i sve ostalo, s pogledom na more. Odradilo se sve što je trebalo, a istovremeno ništa nije trajalo predugo. U Upravni odbor pušteno je malo »svježe krvi«. Neke stare, zamijenile su nove snage. U Upravni odbor HUPT-a kooptirani su: Ana Slonjšak, Denis Marion i Zdravko Podnar.

Ivan Bukovac

*Narcisi (akvarel), autorica
Božana Dejanović*

Kratke vijesti

SAVJETOVANJE U PULI

Savjetovanje za Međunarodni dan osoba s invaliditetom (3. prosinca) »Osobe s invaliditetom – danas i sutra«, a u organizaciji Ministarstva rada i socijalne skrbi i Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materijalnog blagostanja i mladeži, održano je od 5. do 7. prosinca 2001. godine, u Hotelu »Histrion«, u Puli.

Hrvatsku udrugu paraplegičara i tetraplegičara je predstavljala Ana Slonjšak, članica Upravnog odbora HUPT-a, s referatom pod nazivom »Potreba osobnog asistenta kod osoba s dijagnozom tetraplegija«. Na Savjetovanju su sudjelovali mnogobrojni predstavnici centara za socijalni rad, institucija koje skrbe o osobama s invaliditetom, državnih institucija te predstavnici udruga osoba s invaliditetom i nevladinih udruga. Značajno, što je postignuto na ovom Savjetovanju, je to da je prihvaćeno nekoliko zaključaka koji će, ako budu danas-sutra ozakonjeni, znatno doprinijeti kvaliteti življenja osoba s invaliditetom. Radi se o priznavanju prava na osobnog asistenta osobama koje ne mogu samostalno udovoljavati osnovnim ljudskim potrebama, o pravu na doplatu za pomoć za osobe s teškim invaliditetom te o pravu da osoba s invaliditetom, koja je osposobljena za privređivanje te je u radnom odnosu, pri odlasku u mirovinu može izabrati svoju ili roditeljsku mirovinu.

SASTANAK U MINISTARSTVU ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA

4. prosinca 2001. godine, dan nakon Međunarodnog dana invalida, održan je sastanak u Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja. Sastanak je upriličen radi donošenja novih propisa. U proceduri je Zakon o građenju i Zakon o prostornom planiranju. Sastanku su prisustvovali pomoćnik Ministra (Ministar Kovačević bio

je spriječen radi bolesti) te osobe koje rade na novim Zakonima. S radošću moram reći da je Ministarstvo vrlo pristupačno – za prevladavanje visinske razlike do dizala ima ugrađenu vrlo interesantnu platformu. Nadamo se da sada, kada nam je ovo Ministarstvo otvorilo širom vrata, da ih neće zatvarati i da će intenzivirati aktivnosti na uklanjanju i sprečavanju stvaranja novih barijera.

ŠTO JE TO EURO-KLJUČ I KAKO GA DOBITI

Euro ključ je univerzalni ključ za osobe koje se kreću u invalidskim kolicima kako bi što neovisnije i samostalnije mogle funkcionirati u svakodnevnom životu. To je ključ s kojim se mogu otključavati vrata na prilagođenim javnim toaletnim prostorima, u dizalima, na parkiralištima i sličnim objektima i sadržajima javne namjene. Diljem Austrije, Njemačke, Italije i drugih europskih zemalja osobe koje za kretanje koriste invalidska kolica mogu imati vlastiti ključ za objekte koji imaju brave s euro ključem. Generalno pravo na prodaju brava i ključeva ima Austrijska radna zajednica za rehabilitaciju, vodeća organizacija udruga osoba s invaliditetom u Austriji. Kod nas su takve brave ugrađene na prilagođenim WC-ima gradske plaže u Crikvenici.

Osobe u invalidskim kolicima koje putuju i koje su koristile sanitarne prostore uz austrijsku autocestu znaju da su ti prostori zaključani i da se ključ može potražiti u restoranu ili na benzinskoj crpki. Budući da ta procedura ponekad potraje, naši su članovi, koji putuju u inozemstvo i znaju za euro ključ, izrazili želju da ga kupe.

Stoga su gospodin Stevan Veljanovski, tajnik Udruge invalida u Crikvenici, i gospođa Manda Knežević, predsjednica HUPT-a, 20. kolovoza 2001. godine razgovarali s gospodinom Eduardom Riha, generalnim sekretarom u Austrijskoj rad-

noj zajednici za rehabilitaciju, o načinu i mogućnostima kupnje ključa u Hrvatskoj.

Ključevi i brave moguće je naručiti preko gospodina Stevana Veljanovskog. Poželjno je da se naruči više ključeva istovremeno, jer je tako jeftinije. Narudžba se može izvršiti samo za poznate naručioce i uz priloženu dokumnetacije o invaliditetu.

Austrijska radna zajednica za rehabilitaciju očekuje da se u Hrvatskoj također radi na promidžbi euro brave i euro ključa u javnim objektima.

Svi oni koji trebaju i žele euro ključ mogu se pribilježiti u HUPT-u radi narudžbe. Cijena ključa je cca 150 KN.

◆ ◆ ◆

ODRŽAN TRADICIONALNI OKRUGLI STOL NA SKUPU INŽENJERA I TEHNIČARA »KOREMA«

Hrvatsko društvo za komunikacije, računarstvo i elektroniku, mjerenja i automatiku ove je godine organiziralo 21. skup o prometnim sustavima. U okviru ovoga skupa već se 6. godinu organizira okrugli stol posvećen osobama s invaliditetom. Ove godine okrugli stol je bio o temi Nove tehnologije za poboljšanje svakodnevnog života osoba s invaliditetom. Skup je održan od 21. do 23. prosinca 2001. godine, u Dubrovniku. Cilj okruglog stola je ukazati u lokalnoj zajednici, gdje se održava, na probleme osoba s invaliditetom u prometu i uopće u mobilnosti.

Poznato je da Dubrovnik baš i nije grad gdje je lako živjeti osobama koje se kreću

u kolicima, ali je tužnije što se je pokazalo da je Dubrovnik (to nije karakteristika samo Dubrovnika) vrlo nepristupačan grad i zbog stvaranja novih prepreka i zbog nedovoljnog razumijevanja problema nepristupačnosti i mogućnosti osoba s invaliditetom. Udruge osoba s invaliditetom stoga imaju veliki zadatak puno raditi na razvoju svijesti o potrebama svih njenih građana.

Lijepi događaj: Grad Split darovao je dva zvučna semafora, što će doprinijeti lakšem kretanju slijepih osoba.

◆ ◆ ◆

ODRŽAN 1. SKUP ŽENA S INVALIDITETOM

Savez organizacija invalida je 22. 11. 2001. godine organizirao 1. skup žena s invaliditetom. Skup je organiziran u suorganizaciji sa FIMITIC-om i pod pokroviteljstvom Državnog zavoda za materinstvo, obitelj i mladež. Na skupu su sudjelovale 22 žene s raznim vrstama invaliditeta. Svaka od njih je ispričala svoju životnu priču. I svaka od tih priča zavrjedila je i doživjela nevidenu pažnju i pobudila sve pozitivne emocije svakog sudionika Skupa. Kao što reče predsjednik Saveza organizacija invalida Hrvatske dr. Zorislav Bobuš: »Nikada do sada nisam doživio skup toliko nabijen emocijama a stvarnim životnim pričama«.

*Kratke vijesti pripremila:
Manda Knežević*

Predstavljanje Udruge u Vukovaru

BOL U RAMENU

Bol u ramenu je česta, a osobe s ozljedom kralježnične moždine (OKM) još su joj sklonije od drugih. Prema istraživanjima velikog broja osoba s OKM u Americi, Kanadi i Britaniji nađeno je da od 30 do 50% ima tegobe, a u jednom našem istraživanju provedenom na području Zagreba i Zagrebačke županije postotak je bio nešto manji – 21%.

To zapravo ne čudi, jer kod para i tetraplegičara ruke uz svoj posao obavljaju još i poslove nogu i trupa: omogućuju transfere, pokreću kolica i sl. Kod tetraplegičara i zbog same ozljede nastaju neke promjene u držanju i odnosima oko zgloba koje doprinose nastanku bolnog ramena.

Bol u ramenu može biti posljedica naglo nastale ozljede pri prebrzom, naglom dizanju preteških tereta. To može biti dizanje kolica u auto, teških stvari u kupovini ili vlastite težina u transferu. Puno je češće bol rezultat svakodnevne pretjerane upotrebe. Što češće izvodite neki pokret, što pri tome ima više napinjanja i dizanja vjerojatnije je da će se ubrzati »trošenje« zgloba. Što je više transfera u toku dana i što su oni s, po visini, različitim podloga (ulazak u kadu, na nisku sofou, na krevet, u visoki terenski automobil) opterećenje za rame je veće. A tako je pri i korištenju kolica na ručni pogon izvan kuće, po neravnom terenu, na dulje staze, vožnji automobila (posebno bez servo volana), bavljenja sportom. Bol u ramenu može biti i prenesena npr. iz vratne kralježnice.

Rame je najgibljiviji zglob zahvaljujući svojoj anatomskoj strukturi, ali zbog toga i vrlo nestabilan. Bitni su mišići i ligamenti koji ga okružuju: stabiliziraju (četiri mišića koja čine »rotatornu mažetu«) i pokreću (deltoideus koji čini rame zaobljenim i drugi), a isto tako i njihovi međusobni odnosi.

Pri odmicanju i podizanju ruku može doći do uklještenja jedne tetive između koštanih dijelova zgloba, što izaziva bol (sindrom sraca), a pri učestalom ponavljanju može dovesti i do djelomičnog ili

potpunog puknuća tetive. Tada je najveća je bol pri podizanju ruke iznad glave.

Tetiva dvoglavog mišića (bicepsa) koji se nalazi s prednje strane nadlaktice još je jedno ugroženo mjesto. Ona u ramenu prolazi kroz usjek na kosti, a ponavljani pokreti dovode do otoka i boli u i oko tetive, a time i do njenog slabljenja. Tada se bol javlja u sredini ramena sprijeda ili malo niže gdje se nalazi ta tetiva, a pogoršava se pri pokretu ruke unazad.

Ako doživite bol u ramenu, korisno je savjetovati se s liječnikom koji će utvrditi o čemu se točno radi i preporučiti terapiju. Treba smanjiti bolove primjenom hladnih obloga ili masaže ledom te uzimanjem lijekova (a u nekim slučajevima i primjenom injekcije u zglob), a odmah, koliko god je moguće, započeti i s razgibavanjem pod nadzorom fizioterapeuta.

Treba razmisliti i o uzrocima koji su doveli do boli u ramenu i pokušati ih riješiti: smanjiti ili modificirati aktivnosti, nabaviti, promijeniti ili podesiti pomagala, angažirati nekoga u težim svakodnevnim poslovima.

Evo nekoliko savjeta:

- Ako često dohvaćate stvari s polica, iznad glave, vrijeme je da ih presložite: ono što najčešće koristite mora biti nadohvat ruke.
- Pazite na držanje, ne samo za vrijeme vožnje kolica nego i pri sjedenju ili drugom poslu. Promotrite se postrance u ogledalu: uho, rame, kuk i osovina kolica bi trebali biti povezani ravnom linijom okomitom na pod. Ako nije sve tako, vrijeme je za promijene, savjetujete se s fizio i radnim terapeutom koji se razumiju u držanje tijela i pomagala i znaju kako ih treba modificirati.
- Kad vozite kolica laktovi trebaju biti što bliže tijelu, možda je moguće pomaknuti naslone za ruke bliže ili ih sniziti.
- Ako je bol neizdrživa treba razmisliti o elektromotornim kolicima.

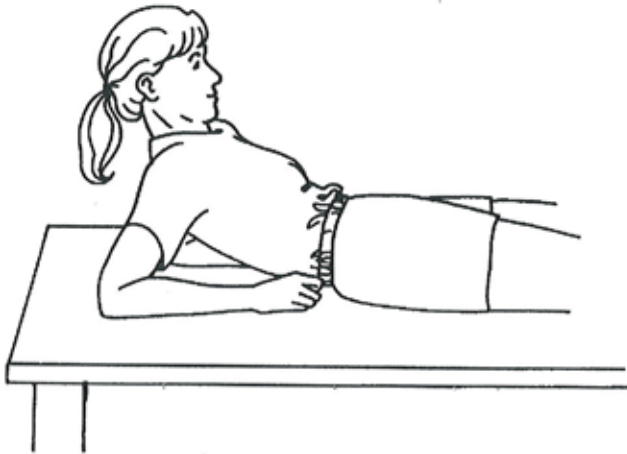

- Smanjite koliko je moguće transfere, posebno pomoću trapeza.
- Izbjegavajte transfere gdje je velika razlika u visini: povisite krevet ili sofau, nabavite klupicu za kadu i sl. ili, kad to nije moguće (ulazak u auto), koristite dasku za transfere. Ruke kod transfera držite što bliže tijelu.
- Treba u svemu imati mjeru. Samo odmor i neaktivnost nisu rješenje. U jednom ispitivanju osoba s OKM više poteškoća s ramenom su imali nezaposleni!
- Odmah učinite nešto za sebe: iako sada nemate tegoba, vjerojatnost da će se one pojaviti je veća što smo stariji.

Vožnja kolica jača prednji dio mišića ramena i nadlaktice, a manje je uobičajenih aktivnosti u kojima koristimo mišiće stražnjeg dijela, pa oni budu relativno slabiji. Zbog toga treba jačati i mišiće stražnje strane ramena: npr. voziti kolica unazad ili provoditi ciljane vježbe s ili bez opterećenja. To se može i u gotovo svakom rekreacijskom centru gdje postoje sprave na kojima možete i dozirati otpor. Više savjeta i ideja će vam dati kvalificirani fizioterapeut ili trener. A evo nekoliko primjera da možete započeti što prije. Najbolje odmah sada dok ovo čitate.

Dr. Mirka Jakšić

1. slika I

Dok ležite na leđima podignite se na laktove i istegnite ih. Zadržite se u tom položaju nekoliko trenutaka.

2. slika E

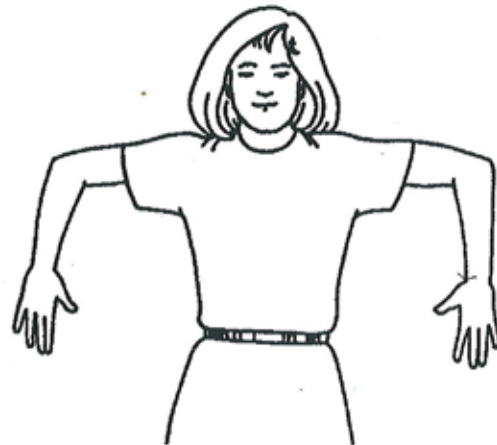
Zabacite jednu ruku iza leđa, a drugom ju preko lakta potisnite prema dolje. Osjetite istezanje ramena i zadržite nekoliko trenutaka.

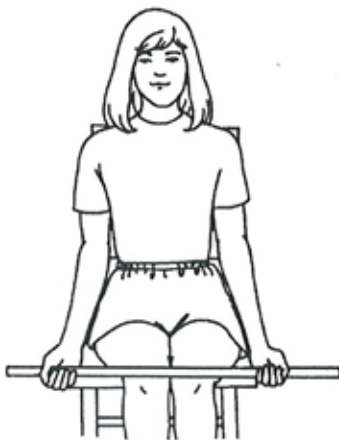
3. slika C

Ispružite ruke postrance u visini ramena i kružite prvo deset puta u smjeru kazaljke na satu, a zatim deset puta obrnuto.

4. slike F1 i F2

Ruke podignite iznad glave kao da se predajete, a zatim ih okrenite u ramenu tako da dlanovi budu prema dolje i gledaju unazad. Zadržite u krajnjim pozicijama nekoliko trenutaka i ponovite deset puta. Kad već budete uvježbani povećavajte postupno broj ponavljanja, a možete i opteretiti ruke utezima.

5. slike J0 i J1

Prihvatiti štap ispred sebe te ga podignite u stranu. Nemojte iskrivljavati tijelo. Ponovite i na drugu stranu, ukupno deset puta.

6. slika H

Zabacujte ruku s dlanom prema nazad. Pri tome se nemojte nagnjati naprijed. Ponovite 10 puta svaku stranu, a kad se uvježbate možete otežati vježbu stavljanjem utega na zapešće. Također, ovu vježbu možete raditi pomoću štapa tako da ga objeručke prihvatite iza leđa i odmičete.

7. slika G

Sjedeći uz tvrdu podlogu upirite rukom savitom u laktu unazad. Ne zaboravite dišati pri tome. Zadržite nekoliko trenutaka. Ponovite deset puta.

8. slike B1 i B2

Savite ruke u laktovima i prebacite elastičnu traku preko zapešća. Širite podlaktice, a laktove pri tome držite i dalje uz tijelo. Ponovite deset puta. Možete nabaviti elastične trake različitih jačina ili improvizirati.

9. slike D1 i D2

Prebacite elastičnu traku oko kvake na vratima ili nečeg sličnog, te ju prihvatite bližom rukom svijenom u laktu. Približite ruku prema trbuhu i ponovite deset puta.

Prezentacija HUPT-ovih web stranica

Drugog dana radnog weekenda, kojeg je organizirala Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara u Selcu, od 5. do 7. listopada 2001. g, Janko Ehrlich Zdvorák, Manda Knežević i Zoran Vlah su održali prezentaciju HUPT-ovih web stranica.

Prezentacija je bila podijeljena u više poglavlja:

U. poglavlju pod naslovom **Cilj** Manda Knežević je objasnila kako je HUPT neovisna i neprofitna nevladina organizacija te kazala nekoliko riječi o strukturi HUPT-a i njegovoj povijesti.

U nastavku su Zoran Vlah i Janko Erlich Zdvorák objasnili kako je glavni cilj HUPT-ovoga web projekta bio kreiranje mreže osoba s para/tetraplegijom, njihovih obitelji i prijatelja te ljudi koji mogu aktivno pomoći u poboljšanju kvalitete njihovog života.

Poglavlje **Ciljevi projekta** govori da u Hrvatskoj nije lako doći do svih informacija koje su korisne za osobe s paraplegijom ili tetraplegijom. To vodi do pomanjkanja samopouzdanja i getoizacije unutar te grupe osoba s invaliditetom. Posebno je taj problem akutan u manjim mjestima, izvan velikih urbanih centara. Zato je HUPT započeo s projektom kojemu je svrha pomoć i nudenje informacija toj ciljanoj skupini. Tri su glavna područja:

- 1) Želi se uspostaviti hrvatski net centar za osobe s invaliditetom (web-portal) sa što je više moguće informacija.
- 2) Treba omogućiti slobodnu komunikaciju s liječnicima i drugim stručnjacima putem E-maila i web foruma, što je posebno važno za osobe s invaliditetom u manjim mjestima.
- 3) Želi se omogućiti slobodna komunikacija između članova HUPT-a i drugih

zainteresiranih osoba, kako bi se mogla razmjenjivati iskustva, misli i savjeti.

Poglavlje **Struktura sitea** kazuje kako je namjera autora bila napraviti web site što je moguće jednostavnijim i lakšim za korištenje. Nadalje, kako HUPT-ove stranice sadrže slike i ponekad važne dokumente koji su dosta veliki, te se nije željelo preopteretiti bandwidth s drugim, manje važnim zahtjevima za browser ili specijalnim dodacima za naročiti design. Tako slijedi:

- ⇒ Stranice o HUPT-u uključuju informacije o HUPT-u, web projektu, web teamu, nude statut, prijavu za članstvo i ostale relevantne podatke.
- ⇒ Stranice koje daju informacije o ozljedi kralježnice, pokazuju razne tipove ozljeda.
- ⇒ Stranice o pravnoj regulaciji i pravima uključuju Agendu 22 Švedskog kooperativnog tijela organizacija osoba s invaliditetom, kao i povlastice članova HUPT-a.
- ⇒ Stranice s informacijama o opremi za osobe s invaliditetom daju najnoviju verziju Pravilnika Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kao i ponudu proizvoda za osobe s invaliditetom koje nude distributeri i dobavljači u Hrvatskoj.
- ⇒ Stranice za kontakt s liječnicima nude priliku za kontakt s njima putem E-maila.
- ⇒ Stranice o sportu i kulturi daju popis hotela i kampova koji su pristupačni za osobe u kolicima, kao i on-line knjigu poezije HUPT-ovog člana Tihomira Perhata.
- ⇒ I još... Postoji on-line edicija HUPT-ovog tiskanog časopisa, linkovi od interesa za ljude s paraplegijom i tetra-

plegijom te članci iz novina i časopisa. Također postoje osnovne informacije o HUPT-u na engleskom, kao i opcijski link na HUPT-ov mirror (u Hrvatskoj ili u SAD-u).

U poglavlju **Planovi za budućnost** naglašava se potreba za:

- ⇒ Postavljanjem web foruma za kontakt s urologom, fizijatrom, ortopedom, psihologom itd, zbog toga što za sad postoji samo izravna E-mail komunikaciju između dviju osoba (kontaktirana osoba i osoba koja je kontaktirala), a druge osobe ne mogu čitati o problemima, koji su kadkad za njih jako važni.
- ⇒ pružanjem informacije o redovitim medicinskim pregledima.
- ⇒ obznanom priručnika za otklanjanje arhitektonskih barijera. To bi trebalo biti polazište i referentno mjesto za svaku osobu ili državno ili javno tijelo, gdje bi mogli saznati kako eliminirati barijere u svom mjestu stanovanja, rada ili komunikacije.

⇒ Nastojanjem da se pruži još više informacija o turizmu za osobe s invaliditetom. **Aktualizirati i staviti još više informacija na postojeće stranice.**

Poglavlje naslovljeno **Team** navodi ime-na osoba koje su pokrenule projekt web stranica i koje ga izvode (Manda Knežević, Ehrlich Zdvorák i Zoran Vlah), a završno poglavlje **Daljnje informacije** nudi E-mail i poštansku adresu HUPT-a za kontakt sa zainteresiranima.

To je bila hrvatska verzija prezentacije pod naslovom »The Croatian Association of Tetraplegics and Paraplegics (HUPT) Web Site« koju su održali Janko Ehrlich Zdvorák i Manda Knežević na međunarodnoj konferenciji CUC 2001 Joining Effords – From Communication to Collaboration over the Internet u organizaciji Hrvatske akademske i istraživačke mreže (CARNet) od 24. do 26. rujna 2001. u Zagrebu, naravno reprizirano i u Selcu.

Janko Ehrlich Zdvorák

Važne obavijesti za članove

DEŽURSTVO LIJEČNIKA ZA POTREBE ČLANSTVA

Od početka 2002. godine, svaki prvi petak u mjesecu, za članove HUPT-a dežurat će dr. Renata Čop, fizijatar, koja inače vodi odjel za osobe s ozljedama kralježnice u Specijalnoj bolnici Varaždinske Toplice. Dr. Čop biti će u sjedištu HUPT-a počevši od 4. siječnja 2002. od 16 do 21 sat. U to vrijeme sa svojim pitanjima, dvojabama, zdravstvenim tegobama iz djelokruga njezinog rada i iskustva možete se javiti telefonom ili osobno doći u prostorije HUPT-a. Prvo dežurstvo biti će, dakle, 4. siječnja 2002. godine. Zahvaljujemo unaprijed dr. Čop na njezinoj ponudi da na ovaj način pridonese radu HUPT-a.

POZIV NA SURADNJU U HUPT-U

Pozivamo članove da se aktiviraju u radu HUPT-a. HUPT je udruga svih nas i samo o našoj aktivnosti ovisi uspješnost njegova rada. Svatko od nas sposoban je da učiniti nešto i doprinese osobnom boljitku i boljitku svih zajedno. Javljajte se, dođite, šaljite svoje ideje... Možda imate neki originalni prijedlog ili projekt koji bi surađujući s HUPT-om lakše ostvarili. U svakom slučaju, predsjednici se mijenjaju, a kao članovi ostajemo i trajemo. Poznata izreka »misli globalno, djeluj lokalno« upućuje nas kako raditi.

Napominjem da HUPT radi isključivo volonterski i često je teško odraditi sve što bismo željeli i mogli; kada bi nas bilo više, i naši bi dometi bili veći. Nove snage dobre volje su uvijek dobrodošle. Zajedno smo jači!

Obavijesti priredila: Manda Knežević

Okrutnost, glupost ili neinformiranost

Čovjek ne bi mogao povjerovati da se u današnje vrijeme na iole odgovornijoj funkciji mogu naći stručnjaci koji loše savjetuje osobu s para, odnosno tetraplegijom, međutim, kad se to dogodi i sa cijelim stručnim timom – onda to graniči sa zdravom pameću.

Jedan od naših mladih tetraplegičara – nakon što je uspješno rehabilitiran i vraćen u normalne tokove života – poželio je nastaviti školovanje. Nakon donošenja čvrste odluke da se školuje, nakon konzultacije s roditeljima i kontakata s našom Udrugom obratio se nadležnom centru za socijalni rad.

Ovo što ovdje bilježimo mnogi od vas koji čitate teško da možete povjerovati. Komisija, koja je obavila procjenu i od koje se očekivala optimistička prognoza i podrška, dala je nečuvenu izjavu i savjet, doslovno: »Što ćeš ti ići u školu i mučiti se da stekneš neko zvanje, kad ni zdravi nemaju sigurno zaposlenje nakon školovanja.« Ovako nešto može se pojaviti u bolesnom umu, ali autocenzura bi morala biti barem toliko konstruktivna da se tako destruktivna »savjetodavna« misao/besmisao ni u bunilu ne bi smjela izreći na službenom mjestu, u okrilju neke državne institucije.

Nažalost, nevjerojatno, ali istinito!

Ovdje namjerno ne iznosimo ime člana niti centra, mada moćnici u ovoj oblasti mogu provjeriti istinitost našeg pisanja. Stojimo im na raspolaganju.

Ovdje se opravdano pitamo: Da li ti isti ljudi i »savjetodavci« tako savjetuju svoju djecu?! Teško ih je optužiti za okrutnost, glupost i neinformiranost, jer se radi o svemu pomalo, a možda i o nečem mnogo težem. Ipak, treba imati na umu da su to ljudi profesionalno profilirani da budu humani i da djeluju humano.

Treba istaći da je osnovno ljudsko pravo pravo na obrazovanje pa sve do kvalitetnih informacija. Ako ikoja osoba, ma koliko teško fizički invalidizirana, ima preostale intelektualne sposobnosti za duhovnu nadgradnju i obrazovanje, uistinu je društveno neodgovorno i pravo svetogrđe ne dati duhu da živi, ne dati osobi da stasa i ustalasa do nivoa koji je Bogom dat.

Mi vjerujemo da se ovdje radi o nepromišljenom postupku koji nije tako čest, bez obzira što su pretnogi naši intelektualno vrlo jaki i kreativni duhovi ostali na nivou pučkoškolskog obrazovanja, baš zahvaljujući primitivizmu i uskrati relevantnih informacija u društvenom sistemu informiranja, koji je neprijeporno vertikalno ustrojen.

Pozivamo članove HUPT-a da nam se jave u slučaju da imaju ili su imali slične probleme, a prihvatili bismo kao podršku da nam se jave osobe koje rade u sustavu socijale.

tim

---

*Božić je Božji zov
na ljubav među ljudima,
na razumijevanje i spremnost pomoći,
na praštanje i pomirenje,
na mir i prijateljstvo.*

Radovi slikarske radionice

Božana Dejanović (akvarel), Cvijet

Ivo Delić (akvarel), Slap

Denis Marion (akvarel), Raženi kruh